

STRATEGIA NUCLEARĂ CHINEZĂ LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XXI-LEA

General de brigadă (ret.) prof. asoc. dr. Plamen BOGDANOV

*Universitatea de Studii Biblioteconomice și Tehnologii Informaționale,
Sofia, Bulgaria*

Drd. Mario MARINOV

*Universitatea de Studii Biblioteconomice și Tehnologii Informaționale,
Sofia, Bulgaria*

DOI: 10.55535/GMR.2022.2.02

La începutul secolului al XXI-lea, Republica Populară Chineză este o putere militară și nucleară globală emergentă. Expansiunea arsenalului nuclear al Chinei și a capacităților sale este un obiectiv principal al eforturilor defensive ale statului, concomitent cu actualizarea întregii strategii de securitate a Chinei. Prezenta lucrare urmărește să ofere o perspectivă a percepțiilor și preocupărilor chineze cu privire la securitatea nucleară și să analizeze punctele cheie și evoluțiile strategiei nucleare a țării în deceniul precedent. În cele din urmă, lucrarea are ca scop principal prezentarea unei perspective cuprinzătoare asupra obiectivelor Chinei, a forțelor și strategiei sale nucleare.

Cuvinte-cheie: Republica Populară Chineză, Armata Populară de Eliberare, strategie nucleară, capabilități, arme nucleare.

INTRODUCERE

Într-o manieră similară Statelor Unite ale Americii și Federației Ruse, care în epoca post-Război Rece și-au modernizat și redus, totodată, arsenalele nucleare, sporindu-le, în același timp, funcțiile de descurajare, în acord cu cerințele mediului strategic global contemporan, Republica Populară Chineză a continuat să-și dezvolte forțele nucleare, mai reduse ca număr, și le-a încredințat prerogativa cheie a descurajării nucleare, deși cu anumite caracteristici „chinezeste”.

Republica Populară Chineză (RPC sau China), spre deosebire de statele istorice posesoare de armament nuclear – Statele Unite ale Americii, Uniunea Sovietică, Franța și Marea Britanie, nu s-a implicat semnificativ în arena internațională în deceniile următoare primului test atomic al țării din 1964, devenind, astfel, un caz aparte în sistemul de relații interstatale dominant în a doua jumătate a Războiului Rece, marcat de eforturile de gestionare a stabilității nucleare strategice globale, printr-un cadru de tratate internaționale și înțelegeri informale privind controlul, limitarea și reducerea sistemelor de arme nucleare. După aderarea Franței la *Tratatul de neproliferație a armelor nucleare* (TNP) în 1991, China și-a reînnoit interesul anterior pentru propria participare la tratat, dar și-a reiterat, în același timp, nemulțumirea față de natura percepută ca discriminatorie a tratatului, din cauza absenței interdicțiilor privind dislocarea armelor nucleare în afara granițelor naționale ale statelor participante și a lipsei de informații verificabile cu privire la nivelurile dezarmării nucleare în curs. Cu toate acestea, în martie 1992, Beijingul a aderat la TNP, marcând prima incursiune a Chinei în ceea ce poate fi numit informal „regimul tratatului internațional” privind stabilitatea nucleară, care constituie cadrul de control al armelor nucleare în sistemul internațional de securitate. În cererea sa de aderare la TNP, guvernul RPC a înaintat un set de solicitări tuturor celorlalte state posesoare de arme nucleare, anume: adoptarea necondiționată a unei politici care să limiteze decizia de primă lovitură („no first use” – NFU), astfel încât să se asigure securitatea statelor neposesoare de arme nucleare la nivel mondial, contribuția

După aderarea Franței la Tratatul de neproliferație a armelor nucleare în 1991, China și-a reînnoit interesul anterior pentru propria participare la tratat, dar și-a reiterat, în același timp, nemulțumirea față de natura percepută ca discriminatorie a tratatului, din cauza absenței interdicțiilor privind dislocarea armelor nucleare în afara granițelor naționale ale statelor participante și a lipsei de informații verificabile cu privire la nivelurile dezarmării nucleare în curs.

Începând cu 2021, China deține al treilea arsenal nuclear ca mărime din lume, după cel al Statelor Unite ale Americii și al Rusiei. În ciuda disparității cantitative cu privire la armele nucleare, China s-a angajat să reducă disparitatea calitativă cu superputerile nucleare și a ajuns să dezvolte rapid un arsenal nuclear limitat, dar în expansiune, cu capacități egale și, poate, superioare în anumite domenii.

la promovarea dezvoltării „zonelor libere de arme nucleare” („*nuclear-weapon-free zone*” – NWFZ), retragerea armelor nucleare dislocate în afara granițelor naționale și încetarea militarizării spațiului cosmic (Kiriakov, 2016). Respectivele obiective, după cum va fi demonstrat, rămân de importanță vitală pentru politica nucleară chineză până în prezent. Ulterior, la 24 septembrie 1996, RPC a semnat, de asemenea, *Tratatul privind interzicerea totală a testelor nucleare (Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty – CTBT)*. Tratatul, a cărui semnare a început la data de 10 septembrie a aceluiași an, a ajuns să includă 184 de state, fiind ratificat de 167 de state, dintre care trei sunt puteri nucleare – Franța, Federația Rusă și Regatul Unit. Cu toate acestea, în ciuda intențiilor inițiale, RPC se numără printre statele posesoare de arme nucleare care, în cele din urmă, nu au ratificat tratatul, ca de altfel și Statele Unite ale Americii. În ciuda acestor aspecte și în conformitate cu noțiunile generale privind stabilitatea nucleară în noua eră, RPC a întrerupt testele nucleare, ultimul test nuclear cunoscut fiind efectuat la 29 iulie 1996, anul semnării Tratatului.

Două decenii mai târziu și până în a treia decadă a secolului al XXI-lea, China a demonstrat un grad de angajament față de ideile privitoare la stabilitatea nucleară internațională. Cu toate acestea, țara nu a demonstrat nicio intenție de a intra în dialogul strategic dintre Statele Unite ale Americii și Rusia, nici în tratatele de limitare dintre cele două superputeri nucleare principale, care au definit stabilitatea strategică nucleară globală în trecut și pe care China le consideră inechitabile din perspectiva propriilor sale capacități. În prezent, începând cu 2021, China deține al treilea arsenal nuclear ca mărime din lume, după cel al Statelor Unite ale Americii și al Rusiei. În ciuda disparității cantitative cu privire la armele nucleare, China s-a angajat să reducă disparitatea calitativă cu superputerile nucleare și a ajuns să dezvolte rapid un arsenal nuclear limitat, dar în expansiune, cu capacități egale și, poate, superioare în anumite domenii.

Prezenta lucrare are ca obiectiv principal discutarea strategiei nucleare chineze în forma sa actuală, pe baza argumentelor, precum și a schimbărilor profunde care s-au conturat în ultimul deceniu. În continuare, lucrarea urmărește examinarea preocupărilor generale, a noțiunilor și percepțiilor de securitate ale RPC, așa cum sunt prezentate în documentele strategice oficiale, aducând, astfel, în atenție un subiect căruia i se va acorda, cu siguranță, o importanță

din ce în ce mai mare în deceniile viitoare, un subiect asupra căruia sunt disponibile relativ puține materiale elaborate având la bază surse primare.

Lucrarea are ca teză principală faptul că, la începutul celui de-al doilea deceniu al secolului al XXI-lea, Republica Populară Chineză a făcut pași decisivi în transformarea forțelor sale armate nucleare. Respectivii pași au fost însoțiți de o doctrină cu un mai mare grad de concretețe și specificitate privind utilizarea forței nucleare ca factor de descurajare strategică, fiind, în același timp, în conformitate cu poziția anterioară a Chinei, aceea de a nu fi privită ca un stat care urmărește o politică nucleară agresivă. Astfel, pașii menționați au transformat fizic organizarea forțelor nucleare ale Chinei într-o categorie oficială a forțelor armate, fiindu-le atribuit un set mai larg de funcții de descurajare și contingente specifice, adoptându-se principiile apărării „active” și „înaintate”. Transformarea a fost susținută de eforturi semnificative pentru dezvoltarea de rachete balistice cu rază medie și rachete intercontinentale, capabile să amenințe interesele în Pacific ale principalului rival geopolitic al Chinei, Statele Unite ale Americii, precum și să asigure deținerea, de către China, a unei capacități semnificative de descurajare a Statelor Unite ale Americii continentale și a spectrului de capabilități în creștere ale acestora.

Metodologia utilizată în lucrare este legată de examinarea materialului disponibil din surse deschise despre strategia nucleară chineză, publicat sub formă de cărți albe, documente strategice și anunțuri publice ale conducerii chineze, pentru formarea unei imagini coerente asupra obiectivelor, doctrinei și percepțiilor de securitate ale Chinei, care au evoluat în ultimul deceniu. Lucrarea juxtapune astfel de informații cu evoluțiile cunoscute în caracteristicile calitative și cantitative ale arsenalului nuclear strategic chinez și ia în considerare reacțiile altor actori din arena internațională. Limitările recunoscute ale lucrării sunt legate de candoarea informațiilor despre politica nucleară a Chinei, din cauza lipsei de analize și perspective contrastante indigene, precum și a informațiilor tehnice disponibile, ca urmare a politicilor de informare de stat ale Chinei. Totuși, lucrarea ia în considerare faptul că, în normele istorice de securitate existente, privind obiectivele „descurajării nucleare” și stabilității strategice, veridicitatea și deschiderea în furnizarea unor astfel de informații către alți actori globali și în special adversari sunt vitale în îndeplinirea

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

La începutul celui de-al doilea deceniu al secolului al XXI-lea, Republica Populară Chineză a făcut pași decisivi în transformarea forțelor sale armate nucleare. Respectivii pași au fost însoțiți de o doctrină cu un mai mare grad de concretețe și specificitate privind utilizarea forței nucleare ca factor de descurajare strategică, fiind, în același timp, în conformitate cu poziția anterioară a Chinei, aceea de a nu fi privită ca un stat care urmărește o politică nucleară agresivă.

obiectivelor de mai sus și pentru asigurarea că există o înțelegere comună privind evitarea unui potențial dezastru nuclear. În plus, lucrarea se concentrează pe strategia nucleară și dezvoltarea acesteia, făcându-se, ca atare, doar o referire limitată la caracteristicile tehnice specifice ale arsenalului nuclear chinez și la capacitățile sale.

NOUA STRATEGIE NUCLEARĂ CHINEZĂ ȘI NOȚIUNI PRIVITOARE LA UTILIZAREA ARMELOR NUCLEARE

Debutul unei schimbări semnificative în *Strategia nucleară cuprinzătoare și istorică chineză* poate fi considerat actualizarea din 2013 a *Doctrinei de apărare a RPC*. Astfel, accentul este pus pe evoluția conceptului de „*apărare activă*” și pe adaptarea strategiilor de „*apărare înaintată*” și „*spațiu strategic*” pentru a face față provocărilor contemporane de securitate pentru RPC, așa cum se arată în „*Știința strategiei militare*” (Fravel, 2016, pp. 3-5). În cadrul doctrinei actualizate, cu accent pe componenta descurajării nucleare strategice a Chinei, au fost conturate obiectivele, structura, armamentul și pregătirea Forței a 2-a de artilerie (în unele surse, Corpul 2 de artilerie – AF2), care, în acel moment, cuprindea forțele de rachete ale Chinei. Obiectivele principale declarate ale AF2 sunt misiunea de a descuraja folosirea armelor nucleare împotriva Chinei de către alte state și, în cazul apariției unei necesități, efectuarea unei lovituri nucleare de represalii și efectuarea de lovituri precise asupra țintelor cu rachete balistice convenționale. AF2 include atât forțele de rachete nucleare, cât și forțele de rachete balistice convenționale. La momentul actualizării doctrinei, inventarul de rachete includea rachete balistice intercontinentale (ICBM) de tipurile DF-4 (10), DF-5A (20), DF-31 (12) și DF-31A (30), precum și o varietate de peste 122 de rachete balistice cu rază medie de acțiune (MRBM) de tipurile DF-16, DF-21/21A/21C/21D și câteva zeci de rachete de croazieră CJ-10 (IISS, 2013, p. 287). În structura forțelor AF2 există, de asemenea, aproximativ șase baze principale de rachete, locuri de antrenament și testare, unități de sprijin și logistică, centre de educație și institute de cercetare, printre altele (*Doctrina apărării RPC*, 2013).

AF2 sunt menținute într-o stare de operaționalizare constantă, care urmărește să asigure o reacție rapidă și un răspuns eficient la amenințările de război și în caz de situații de urgență. În cazul

În cadrul doctrinei actualizate, cu accent pe componenta descurajării nucleare strategice a Chinei, au fost conturate obiectivele, structura, armamentul și pregătirea Forței a 2-a de artilerie, care, în acel moment, cuprindea forțele de rachete ale Chinei.

unei amenințări nucleare la adresa statului, detașamentele înarmate cu rachete nucleare își ridică nivelul de operaționalizare și se pregătesc să execute un contraatac nuclear, precum și toate celelalte activități asociate cu contracararea utilizării armelor nucleare de către un posibil adversar. În cazul în care a fost efectuată o lovitură nucleară împotriva RPC, AF2, individual sau împreună cu forțele nucleare ale celorlalte categorii, procedează la un contraatac cu rachete nucleare asupra forțelor militare ale adversarului. Detașamentele, înarmate cu rachete balistice convenționale, ar putea într-un mod și mai rapid să treacă de la organizarea la pace la cea de război și să execute atacuri precise la distanțe medii și lungi. Trebuie remarcat faptul că, anterior, procedurile operaționale ale AF2 aveau în vedere menținerea focoarelor separat de lansatoare. În plus, lansatoarele de rachete alocate funcției de descurajare nucleară erau dispersate printre lansatoare cu focoare convenționale. Observatorii occidentali și, în special, SUA sunt de părere că, în prezent, China se îndepărtează de această poziție, cu un procent mare din forțele sale de rachete menținute în alertă maximă pentru perioade mai lungi de timp. Cauzele unei asemenea stări de fapt sunt complexe: pe de o parte, astfel de pași țin de economie și optimizează sarcinile logistice ale AF2, prelungind, de asemenea, timpul de răspuns și sporind gradul de risc pentru supraviețuirea descurajării nucleare și convenționale a Chinei; pe de altă parte, o astfel de poziție a forțelor nucleare oferă perspectiva interesantă în care mixul armelor convenționale și nucleare asigură că orice încercare a unui adversar de a reduce puterea de lovire convențională ar putea fi considerată de China ca atac preventiv la scară largă asupra forțelor sale nucleare (Brown, 2021).

În decembrie 2013, Academia de Științe Militare a RPC a publicat menționata „Știința strategiei militare”. Rezultat al efortului colectiv al unui număr de 35 de experți în științe militare chinezi, lucrarea prezintă modul în care Armata Populară de Eliberare (People’s Liberation Army – PLA) privește programele militare ale Chinei și ale restului lumii. Această publicație substanțială și autorizată se află la a treia ediție și are rolul de a examina evoluția strategiei militare chineze, de a articula gândirea militară chineză contemporană și de a prezenta calea de urmat pentru dezvoltarea, dislocarea și utilizarea potențială a puterii militare chineze.

În cazul unei amenințări nucleare la adresa statului, detașamentele înarmate cu rachete nucleare își ridică nivelul de operaționalizare și se pregătesc să execute un contraatac nuclear, precum și toate celelalte activități asociate cu contracararea utilizării armelor nucleare de către un posibil adversar. În cazul în care a fost efectuată o lovitură nucleară împotriva RPC, AF2, individual sau împreună cu forțele nucleare ale celorlalte categorii, procedează la un contraatac cu rachete nucleare asupra forțelor militare ale adversarului.

În cadrul publicației „Știința strategiei militare”, pe tema descurajării nucleare și în conformitate cu poziția oficială chineză, care a rămas neschimbată, se afirmă că armele nucleare au un rol limitat în strategia nucleară chineză. Singurul lor scop este de a descuraja alte puteri nucleare în utilizarea armelor nucleare ca amenințare, în consecință și ca atare împotriva RPC.

Este de remarcat faptul că publicația nu este destinată direct mediului internațional, ci, în primul rând, comunității de experți militari chinezi, acesta fiind principalul motiv pentru care ar trebui privită ca un document direct și detaliat relativ la percepțiile PLA cu privire la o serie de discuții strategice. Noua ediție prezintă câteva dintre punctele de vedere ale PLA asupra descurajării nucleare, războiului nuclear, controlului armamentului nuclear, eficacității capacităților nucleare chineze și efectelor politicii SUA asupra strategiei nucleare chineze (Kiriakov, ib.), ce urmează a fi discutate detaliat.

Mai mult, în cadrul publicației, pe tema *descurajării nucleare* și în conformitate cu poziția oficială chineză, care a rămas neschimbată, se afirmă că *armele nucleare au un rol limitat în strategia nucleară chineză. Singurul lor scop este de a descuraja alte puteri nucleare în utilizarea armelor nucleare* ca amenințare, în consecință și ca atare împotriva RPC. În cadrul documentului pot fi extrapolate următoarele puncte cheie:

- China se obligă să nu utilizeze armele nucleare împotriva unor state nepesoare de arme nucleare.
- China se obligă să nu utilizeze armele nucleare ca măsură de represalii la un atac convențional.
- China se obligă să utilizeze armele nucleare doar în cazul unei amenințări nucleare confirmate.

Aceste postulate cheie ale politicii chineze privind armele nucleare sunt prezentate drept „*caracteristicile speciale*” ale descurajării nucleare chineze. În document se mai precizează că este menținută de către China politica de a nu executa prima lovitură și de a disloca arme nucleare ca mijloc de apărare atunci când astfel de arme au fost dislocate împotriva țării, poziție care contrastează radical cu doctrinele nucleare acceptate atât de SUA, cât și de Rusia, care, într-o anumită măsură, au în vedere posibilitatea executării primei lovituri. Se face o declarație suplimentară că descurajarea nucleară chineză se bazează pe principiul contramăsurilor eficiente, având așadar un caracter pur defensiv. Astfel, se poate afirma că strategii chinezi consideră că motivul descurajării nucleare este reprezentat de distrugerile inerente provocate de armele nucleare și utilizarea acestora împotriva Chinei, ca prag necondiționat pentru represaliile nucleare, nu de cantitatea lor și gravitatea unui atac.

O prevedere suplimentară a politicii nucleare declarate a Chinei, așa cum este exprimată în document, este reprezentată de opiniile și percepțiile PLA cu privire la *utilizarea armelor nucleare* în scenariul în care descurajarea nucleară s-a dovedit ineficientă. „*Știința strategiei militare*” detaliază care ar fi răspunsul la un atac nuclear inamic, și anume:

- Un atac nuclear de suprimare chinez va avea o amploare limitată.
- Un atac nuclear de suprimare chinez va fi îndreptat împotriva centrelor populate inamice, nu împotriva țintelor militare.
- Scopul principal al unui atac nuclear de suprimare chinez va fi acela de a se asigura că un inamic întrerupe viitoarele atacuri nucleare împotriva Chinei.

Din aceste noțiuni percepute, se poate extrapola că strategia nucleară chineză prevede ca o parte din arsenalul său nuclear să rămână în rezervă. Capabilitățile chineze de descurajare nucleară sunt întărite, în continuare, pe baza conceptului politico-militar de „*contravalori*” (sau *contra-orașe*), cu un grad mai mare de adecvare pentru China, ca stat cu un număr mai mic de arme nucleare în comparație cu principalii săi adversari. Mai mult, chiar atunci când se ia în considerare dislocarea armelor nucleare în luptă, obiectivul principal al acestora este descurajarea adversarului de a executa lovituri împotriva Chinei, prin desemnarea, în mod deschis, a populațiilor inamice și nu a obiectivelor militare ca ținte principale.

În continuare, capabilitățile nucleare ale Chinei sunt definite ca fiind „*mult reduce*” și „*mult limitate*”, comparativ cu cele ale Federației Ruse și ale Statelor Unite ale Americii, dar suficiente pentru a îndeplini cerințele de bază ale descurajării eficiente.

În cadrul publicației, *politicile de control al armelor nucleare și dezarmarea nucleară* sunt examinate într-o lumină extrem de pozitivă, deși contrastant cu privire la propria poziție a Chinei. Se observă că, pe de o parte, controlul armelor nucleare are consecințe pozitive notabile: menținerea echilibrului strategic, prevenirea izbucnirii războiului nuclear și reducerea costurilor de apărare, printre altele. La celălalt capăt al spectrului, controlul asupra armelor nucleare și dezarmarea, în special pentru puterile nucleare mai mari, sunt privite ca o platformă importantă pentru menținerea supremației nucleare, limitare strategică și slăbirea capacităților oponentilor strategici.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

O prevedere suplimentară a politicii nucleare declarate a Chinei, așa cum este exprimată în document, este reprezentată de opiniile și percepțiile PLA cu privire la utilizarea armelor nucleare în scenariul în care descurajarea nucleară s-a dovedit ineficientă. „Știința strategiei militare” detaliază care ar fi răspunsul la un atac nuclear inamic.

În cadrul documentului, se pune accent pe eficacitatea politicii nucleare chineze în descurajarea unui atac nuclear, care derivă din dezvoltarea forțelor convenționale ale Statelor Unite ale Americii. În mod specific, dezvoltarea SUA și rezultatele actuale ale proiectului „Prompt Global Strike” sunt văzute ca manifestându-se în capabilități ce pot ținti descurajarea nucleară națională chineză.

Controlul armelor nucleare și dezarmarea sunt remarcate drept procese importante și vitale în afacerile militare globale și corespund politicii nucleare chineze și dezvoltării unor astfel de arme de către China. Cu toate acestea, atunci când aceste activități sunt privite ca elemente în cadrul unei rivalități militare și politice globale mai ample, se observă că, în introducerea controlului armelor nucleare, trebuie respectat un grad mare de prudență în ceea ce privește condițiile și motivele oponentilor și adversarilor, precum și consecințele propriilor acțiuni individuale. În acest cadru de interacțiuni se exprimă opinia paradoxală, la prima vedere, a strategilor chinezi, potrivit căreia China ar trebui să-și consolideze propriile forțe nucleare cu scopul de a câștiga un grad mai mare de inițiativă în discuțiile privind controlul și reducerea armamentelor nucleare (Ib.).

Lucrarea în discuție, *„Știința strategiei militare”*, acordă o atenție deosebită *influenței Statelor Unite ale Americii asupra noii politici chineze*. Statele Unite ale Americii sunt definite ca primul și cel mai important factor care influențează politica urmărită de China cu privire la securitatea nucleară.

Astfel, este prezentată o evaluare a tendințelor politicii militare a SUA, care contribuie la limitarea numărului de arme nucleare, dar, după cum se observă, respectivele tendințe nu constituie un punct de plecare semnificativ în propria politică nucleară. De asemenea, se subliniază că Statele Unite ale Americii își păstrează în continuare politica privind o lovitură preventivă (*Politica primei lovituri – First Use Policy*) și că armele nucleare sunt menținute într-o stare ridicată de operaționalizare pentru lansare imediată. Strategii chinezi notează că planurile SUA pentru dezvoltarea forțelor lor nucleare invită la o examinare atentă a dedicării Statelor Unite pentru eventuala eliminare universală a armelor nucleare (*Science of Military Strategy, 2013, pp. 212-252*).

Mai mult, în cadrul documentului, se pune accent pe eficacitatea politicii nucleare chineze în descurajarea unui atac nuclear, care derivă din dezvoltarea forțelor convenționale ale Statelor Unite ale Americii. În mod specific, dezvoltarea SUA și rezultatele actuale ale proiectului *„Prompt Global Strike”* sunt văzute ca manifestându-se în capabilități ce pot ținti descurajarea nucleară națională chineză. Se subliniază că un astfel de rezultat final ar plasa China într-o poziție pasivă și ar afecta drastic propriile capacități de răspuns, degradând, astfel,

În mod semnificativ descurajarea nucleară. Acest punct al documentului, căruia i se adaugă și altele, face aluzie la aparenta lipsă de încredere în angajamentul administrației Obama, la vremea respectivă, pentru controlul armelor nucleare și asigurarea stabilității nucleare internaționale (Kiriakov, ib.).

DEZVOLTAREA ULTERIOARĂ A CONCEPTELOR ȘI NOȚIUNILOR STRATEGICE NUCLEARE CHINEZE

În perioada imediat următoare menționatei redefiniri ale strategiei nucleare a Chinei, sistemul de securitate internațională, precum și relația Chinei cu principalii săi adversari s-au schimbat dramatic. Într-un mediu internațional din ce în ce mai agresiv, completat de renașterea politicii de bloc, tensiunile tot mai mari și prăbușirea generală a regimului tratatelor internaționale privind stabilitatea nucleară, se poate afirma că propria politică a Chinei încapsulează o abordare cu un pronunțat caracter proactiv. La 26 mai 2015, a fost publicată noua *Strategie militară a Republicii Populare Chineze*, pe baza aspectelor relevate în *Carta Albă a Apărării chineze*.

În secțiunea introductivă a noii strategii, se subliniază că, într-o epocă în care lumea contemporană se confruntă cu schimbări fără precedent, China se află într-o etapă cheie a reformei. Poporul chinez, în lupta sa pentru împlinirea „*visului chinezesc*” de reconstituire a gloriei națiunii chineze, speră să coopereze cu alte state pentru binele comun, menținerea păcii, dezvoltarea comună și prosperitate (Tuid, 2015). Ideea locului actual și, în special, viitor al Chinei pe scena internațională este, astfel, direct legată de prosperitatea sa continuă și, mai important, de ideea că apărarea națională eficientă va fi esențială pentru asigurarea acesteia.

Crearea unei apărări naționale de încredere și a unei armate puternice numeric este definită ca un obiectiv strategic pentru modernizarea Chinei și o garanție de securitate pentru dezvoltarea pașnică a statului. Evoluția ulterioară a percepțiilor strategice chineze este exprimată în cadrul *Strategiei militare de apărare activă*, o idee constituită odată cu crearea Republicii Populare Chineze, îmbogățită și dezvoltată continuu.

Printre *principalele sarcini strategice ale forțelor armate chineze*, în noua strategie, se numără menținerea descurajării strategice printr-un contraatac nuclear. În conformitate cu cerințele de securitate strategică

La 26 mai 2015, a fost publicată noua Strategie militară a Republicii Populare Chineze, pe baza aspectelor relevate în Carta Albă a Apărării chineze.

Poporul chinez, în lupta sa pentru împlinirea „visului chinezesc” de reconstituire a gloriei națiunii chineze, speră să coopereze cu alte state pentru binele comun, menținerea păcii, dezvoltarea comună și prosperitate.

Carta Albă indică o concurență strategică în creștere.

Documentul semnaleză pașii făcuți de SUA cu privire la actualizarea propriilor strategii de securitate și de apărare națională, precum și la adoptarea de politici și abordări unilaterale.

Potrivit documentului, aceasta este particularitatea care provoacă și sporește competiția între marii actori statali, care își cresc exponențial cheltuielile pentru apărare.

și nucleară pentru AF2, a fost planificat un set de măsuri diferite, printre care „îmbunătățirea sistemului de descurajare nucleară” și „creșterea capacităților de descurajare strategică și de contraatac nuclear, creșterea razei de desfășurare a unei lovituri precise” (*Strategia militară a Chinei*, 2015). Astfel, se remarcă o tendință activă de creștere în continuare a capacităților tehnice ale forțelor strategice chineze, care a fost principala preocupare în ultimul deceniu, făcând parte dintr-o strategie pe termen lung care se extinde mult în viitor. Această modernizare pe scară largă a armamentului și structurii forțelor armate chineze a fost realizată sub conducerea președintelui Xi Jinping (din 2012, secretar general al Partidului Comunist Chinez – PCC și președinte al Comisiei Militare Centrale a PCC, iar din 2013, președinte al Republicii Populare Chineze). La cel de-al 19-lea Congres al Partidului din octombrie 2017, Xi Jinping a declarat că modernizarea forțelor armate va fi finalizată până în 2035, iar până în 2050, *China ar trebui să fie printre cele mai importante puteri militare din lume*. Pentru aceste obiective ambițioase ale forțelor armate, doar în 2017 au fost alocate 150 de miliarde USD (Yang, 2018), reprezentând o creștere de 7% față de anul precedent, bugetul continuând să se extindă constant chiar și în timpul dificultăților economice și financiare globale din perioada 2020-2021 (Da Silva et al., 2020, pp. 2-10).

Ulterior, în iulie 2019, Ministerul Apărării al Republicii Populare Chineze a publicat noua Cartă Albă a „Apărării Naționale a Chinei în Noua Eră”.

În document, se precizează că mediul contemporan internațional de securitate este marcat de modificări semnificative. Pe de o parte, puterile mondiale se reconstituie și se regrupează, numărul de piețe emergente și de state în curs de dezvoltare este în creștere, astfel configurația puterii strategice devine mai echilibrată. Pe de altă parte, Carta Albă indică o concurență strategică în creștere. Documentul semnaleză pașii făcuți de SUA cu privire la actualizarea propriilor strategii de securitate și de apărare națională, precum și la adoptarea de politici și abordări unilaterale. Potrivit documentului, aceasta este particularitatea care provoacă și sporește competiția între marii actori statali, care își cresc exponențial cheltuielile pentru apărare în diverse domenii: dezvoltarea capacităților nucleare, spațiul cosmic, apărarea cibernetică și împotriva rachetelor balistice, ceea ce, în final, subminează stabilitatea strategică globală (*China's National Defense in the New Era*, 2019).

În documentul menționat, scopul principal al apărării naționale chineze rămâne, în mare parte, neschimbat, dar readuce în atenție definiția oarecum ambiguă a „*agresiunii care descurajează și contracarează*”. În plus, și într-o manieră asemănătoare cu publicațiile anterioare, se afirmă clar că dezvoltarea ulterioară a strategiei militare este în conformitate cu „*principiile de apărare, autoapărare și răspuns la un atac, asumându-se, prin urmare, poziția de apărare activă*”.

De asemenea, documentul afirmă implicarea Chinei în politica nucleară, poziția acesteia fiind aceea de „*a nu fi prima care utilizează arme nucleare în orice moment și în orice condiții, precum și de a nu utiliza sau amenința, necondiționat, cu utilizarea armelor nucleare state sau zone care sunt libere de arme nucleare*”. China se angajează activ în interzicerea utilizării armelor nucleare și în eliminarea acestora pe scară largă. Statul, potrivit Cartei Albe, nu se angajează într-o cursă a înarmărilor nucleare cu niciun alt stat și își menține capacitățile nucleare la un nivel minim necesar pentru asigurarea securității naționale. China își menține strategia nucleară de autoapărare, al cărei obiectiv este asigurarea securității naționale strategice prin descurajarea altor state de a utiliza sau a amenința cu utilizarea armelor nucleare împotriva Chinei (*China's National Defense in the New Era*, 2019).

Ca ultim obiectiv strategic, Carta Albă din 2019 menționează transformarea completă a forțelor militare naționale în forțe de nivel mondial până la mijlocul secolului al XXI-lea. Astfel, dezvoltările strategice și militare ale președintelui Xi Jinping din 2017, precum și primele noțiuni ale respectivelor eforturi din 2021 sunt întărite prin intermediul unui document oficial al Ministerului Apărării Naționale, care definește politica în domeniul apărării statului în noua eră.

PERCEPȚII EXTERNE ȘI STAREA ACTUALĂ A ARSENALULUI NUCLEAR CHINEZ

Potrivit comunității de experți americani, Carta Albă din 2019 se opune direct *Strategiei de securitate națională a Statelor Unite ale Americii* din 2017 și *Strategiei naționale de apărare* a Pentagonului din 2017, inclusiv prin definirea forțelor americane din Asia ca un factor agresiv și destabilizator. Noua Cartă Albă este, în continuare, privită ca un răspuns la evoluția semnificativă a strategiei SUA, de la concentrarea pe combaterea terorismului și extremismului spre concentrarea

China se angajează activ în interzicerea utilizării armelor nucleare și în eliminarea acestora pe scară largă. Statul, potrivit Cartei Albe, nu se angajează într-o cursă a înarmărilor nucleare cu niciun alt stat și își menține capacitățile nucleare la un nivel minim necesar pentru asigurarea securității naționale.

Forțele de rachete au fost identificate ca o componentă cheie a strategiei de descurajare nucleară a Chinei, menită a asigura descurajarea și contracararea intervenției terților în conflicte regionale. Statutul acestor forțe, denumite, începând cu 2016, „Forța de rachete a Armatei Populare de Eliberare”, cunoscute anterior ca AF2, este remarcat ca fiind modernizat la un tip separat de categorie a forțelor armate, redenumirea acestora făcând parte din reformele la scară largă, inițiate la sfârșitul anului 2015.

asupra concurenței și a unui posibil conflict cu Rusia și China (Cordesman, 2019). Observatorii occidentali exprimă, de asemenea, opinia potrivit căreia conducerea de la Beijing a oferit, astfel, un avertisment deschis privitor la concurența strategică în creștere între superputerea consacrată a SUA și cea emergentă a Chinei, considerată ca fiind de mare importanță și definitorie pentru relațiile dintre cele două state în deceniile care vor urma (Werner, 2019).

În raportul anual al Pentagonului din 2020 către Congresul SUA privind programele militare și de apărare ale Chinei, anul 2019 este definit ca fiind esențial pentru PLA. Ca realizări demne de remarcat în 2019 și realizări care preocupă politica de securitate a SUA, în secțiunea raportului „*Forțele de rachete ale Armatei Populare de Eliberare*” se precizează că „*Forțele de rachete au avansat în implementarea planurilor de modernizare pe termen lung cu scopul de a-și spori capacitățile de descurajare strategică*” și „*China a lansat mai multe rachete balistice pentru testare și antrenament decât restul lumii*”. Forțele de rachete au fost identificate ca o componentă cheie a strategiei de descurajare nucleară a Chinei, menită a asigura descurajarea și contracararea intervenției terților în conflicte regionale. Statutul acestor forțe, denumite, începând cu 2016, „*Forța de rachete a Armatei Populare de Eliberare*”, cunoscute anterior ca AF2, este remarcat ca fiind modernizat la un tip separat de categorie a forțelor armate, precum Forțele Terestre, Navale și Aeriene ale PLA, redenumirea acestora făcând parte din reformele la scară largă, inițiate la sfârșitul anului 2015 (*Military and Security Developments Involving the People’s Republic of China 2020*).

Raportul comunității de intelligence a SUA „*Annual Threat Assessment of the American Intelligence Community*”, publicat la 9 aprilie 2021 de către directorul US National Intelligence, extinde percepțiile și preocupările occidentale cu privire la dezvoltarea capacităților nucleare chineze, afirmând că Republica Populară Chineză dezvoltă forțe de rachete nucleare mai numeroase și capabile, cu o mai mare capacitate de supraviețuire, mai diversificate și cu un grad mai ridicat de operaționalizare decât în trecut, inclusiv sisteme de rachete nucleare concepute pentru a face față scenariilor de escaladare regională și capabilități de a doua lovitură la nivel intercontinental. Raportul estimează că Beijingul va continua tendința de creștere

rapidă și diversificare a platformelor din arsenalul său nuclear, cu intenția de a-și dubla, cel puțin, activele nucleare în următorul deceniu și de a constitui o triadă nucleară de încredere și cu capacitate de supraviețuire. Potrivit raportului, China nu este interesată de acorduri de control al armamentelor care să-i limiteze planurile de modernizare și nu va accepta negocieri care să prezeve avantajele nucleare ale SUA și ale Rusiei (*Annual Threat Assessment of the US Intelligence Community, 2021, p. 7*).

Evaluările generale occidentale par să combine obiectivele declarate ale strategiei și planificării nucleare chineze din deceniul precedent. China este pe cale să dețină o triadă nucleară diversificată și care poate supraviețui, precum și un arsenal de rachete balistice convenționale și nucleare, radical diferit, în termeni de compoziție și obiective, de orice altă putere mondială, orientate către o mare varietate de sarcini, de la nivel regional la nivel strategic. Spre deosebire de inventarul de rachete menționat la începutul acestei lucrări și inventarul care a constituit capacitățile de descurajare ale Chinei la începutul reformelor sale de amploare din urmă cu un deceniu, observatorii occidentali estimează că inventarul actual al forțelor de rachete PLA include:

- 104 ICBMs: 10 DF-4; 20 DF-5A/B; 8 DF-31; 24 DF-31A; 24 DF-31A(G); 18 DF-41;
- 110 IRBMs: DF-21 (scop dual);
- 186 MRBMs: 80 DF-21A/E (nuclear); 36 DF-16, 16 DF-17 cu HGV, 24 DF-21C; 30 DF-21D ASBM (convențional);
- 297 SRBMs și GLCMs: 108 DF-11A; 81 DF-15B; 54 CJ-10/CJ-10A; 54 CJ-100;
- ~72 SLBMs: până la 72 JL-2. (IISS, 2021, p. 249)

Pe lângă inventarul de rachete foarte extins, China a continuat, de asemenea, în ciuda asigurărilor și angajamentelor sale publice, creșterea constantă a arsenalului său nuclear din punct de vedere cantitativ, având între 272 și 350 de focoase (Brown). Acest număr este substanțial mai mic decât cele 1.500 de focoase dislocate, individual, de Statele Unite ale Americii și Rusia, cele menționate anterior putând fi privite ca un efort al Chinei, nu numai de a-și extinde capacitățile de descurajare, ci și de a intra, potențial, în dialogul strategic extins, de care a fost departe până acum, aspect considerat a fi în detrimentul propriei sale strategii nucleare.

În ultimul deceniu, Republica Populară Chineză a luat măsuri pentru a-și transforma forțele armate nucleare. Astfel, China și-a extins capabilitățile, atât calitativ, cât și cantitativ, în cadrul unui set cheie de obiective primare care au ajuns să definească strategia nucleară a Chinei.

CONCLUZII

În concluzie, se poate rezuma că, în ultimul deceniu, Republica Populară Chineză a luat măsuri pentru a-și transforma forțele armate nucleare. Astfel, China și-a extins capabilitățile, atât calitativ, cât și cantitativ, în cadrul unui set cheie de obiective primare care au ajuns să definească strategia nucleară a Chinei, anume: să facă arsenalele sale strategice nucleare și convenționale (pe care China le consideră parte ale acelorași obiective strategice de descurajare) mai capabile din punctul de vedere al supraviețuirii, tehnologiei și obiectivelor pe care le pot îndeplini; să asigure descurajarea strategică în raport cu principalul său rival geopolitic, Statele Unite ale Americii, prin capabilitatea de a lovi ținte la distanțe mari; să posede capacitatea de a angaja diverse ținte regionale într-un conflict limitat. Toți acești parametri ai strategiei Chinei au fost foarte vizibili public și au avut un nivel fără precedent de deschidere și expunere, ducând la concluzia finală potrivit căreia China se angajează în dialogul strategic de a-și face cunoscute capacitățile nou construite, precum și condițiile pentru angajarea lor, toate într-un efort de a menține stabilitatea strategică și pacea, asigurând condițiile primare ale descurajării, respectiv conștientizarea reciprocă și predictibilitatea.

BIBLIOGRAFIE:

1. Brown, G.C. (2021). *Understanding the Risks and Realities of China's Nuclear Forces*, <https://www.armscontrol.org/>, accesat la 29 iulie 2021.
2. Cordesman, A. (2019). *China's New 2019 Defense White Paper: An Open Strategic Challenge to the United States, But One Which Does Not Have to Lead to Conflict*. Center for Strategic & International Studies, Working Draft.
3. Kiriakov, S. (2016). *Arsenal viguros pentru China – dezvoltare și potențial (Ядрен арсенал на Китай – развитие и потенциал)*, zakitaiblog.wordpress.com, accesat la 28 iulie 2021.
4. Da Silva, D. et al. (2020). *Trends in World Military Expenditure 2020*. Stockholm International Peace Research Institute.
5. Taylor Fravel, M. (2016). *China's Changing Approach to Military Strategy: The Science of Military Strategy from 2001 and 2013*. Massachusetts Institute of Technology.
6. Tuid, D. (2015). *Active Defence in China's New Military Strategy*. Bloomberg News, <https://www.bgonair.bg>, accesat la 3 februarie 2021.
7. Werner, B. (2019). *New Chinese Military Strategy Casts U.S. Military in Asia as Destabilizing*, news.usni.org, <https://news.usni.org/>, accesat la 31 mai 2021.

8. Yang, U. (2018). *China will win the wars of the future*, dw.com, <https://www.dw.com/bg/>, accesat 9 iulie 2021.
9. *Annual Threat Assessment of the US Intelligence Community* (2021). Office of the Director of National Intelligence.
10. *China's National Defense in the New Era, White Paper* (2019). The State Council Information Office of the People's Republic of China, <https://www.documentcloud.org/>, accesat la 12 iulie 2021.
11. *Doctrina apărării RPC (Оборонная доктрина КНР)* (2013), <https://www.abirus.ru/>, accesat la 9 iulie 2021.
12. IISS (2013). *The Military Balance 2013*. International Institute of Strategic Studi. Taylor and Francis Group.
13. IISS (2021). *The Military Balance 2021*. International Institute of Strategic Studies. Taylor and Francis Group.
14. *In Their Own Words: Foreign Military Thought – Science of Military Strategy* (2013). China Aerospace Studies Institute.
15. *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2020* (2020). Annual Report to Congress. Department of Defense.
16. *Strategia militară a Chinei (Военная стратегия Китая (Девятой „белой книги” за мая 2015 г.))* (2015). Информационное бюро Государственного Совета Китайской Народной Республики, <https://www.abirus.ru/>, accesat la 9 iulie 2021.

